

FILOCALIA

SAU

CULEGERE DIN SCRERILE
SFÂNTIILOR PĂRINTI, CARE ARATĂ
CUM SE POATE OMUL CURĂTI,
LUMINA SI DESĂVÎRSI

XII

CUVIOSUL ISAIA PUSTNICUL

Traducere din grecește, introducere și note de
pr. prof. dr. DUMITRU STĂNILOAE
Membru al Academiei Române

HUMANITAS
BUCURESTI

CUVIOSUL ISAIA PUSTNICUL

Scurtă introducere a traducătorului	7
Monahul Teoclit Dionisiatis: Prolog la ediția a doua a scrierilor din acest volum	9
Monahul Augustin: Prolog la prima ediție (cu unele pasaje prescurtate)	12
Douăzeci și nouă de cuvinte	37
Cuvîntul I: Sfaturi date fraților aflați cu el	37
Cuvîntul II: Despre legea cea după fire	39
Cuvîntul III: Despre starea începătorilor și a celor din chilii	42
Cuvîntul IV: Despre conștiința celor ce sed în chilii	46
Cuvîntul V: Despre poruncile date celor credincioși și despre zidirea celor ce voiesc să locuiască cu pace împreună	60
Cuvîntul VI: Despre cei ce voiesc să se liniștească în bună-liniște (ἡσυχία), ca, luând aminte la ei însiși, să-i depărteze pe cei care-i fură pe ei și să nu-și cheltuiască vremea în prinsoare și robie amară. Aceștia își conving inimile spre lucruri ce nu le aparțin, părăsindu-și păcatele	66
Cuvîntul VII: Despre virtute	68
Cuvîntul VIII: Despre scurte învățături (sentințe)	74
Cuvîntul IX: Porunci date celor ce s-au lepădat (de lume).	83
Cuvîntul x: Alt Cuvînt	85
Cuvîntul xi: Despre grăuntele de muștar	87
Cuvîntul xii: Despre vin	87
Cuvîntul XIII: Despre cei ce s-au luptat și s-au desăvîrșit	89

Cuvîntul XIV: Fapta plînsului	94
Cuvîntul XV: Despre lepădere	97
Cuvîntul XVI: Despre bucuria făcută sufletului care voiește să-I slujească lui Dumnezeu	99
Cuvîntul XVII: Despre gîndurile lepădării și ale înstrăinării	115
Cuvîntul XVIII: Despre iertarea (neținerea minte) a răului	122
Cuvîntul XIX: Despre bolile sufletului	125
Cuvîntul XX: Despre smerita cugetare	129
Cuvîntul XXI: Despre pocăință	129
Cuvîntul XXII: Despre făptuirea omului nou	144
Cuvîntul XXIII: Despre desăvîrșire	153
Cuvîntul XXIV: Despre nepătimire (lipsa de patimi)	161
Cuvîntul XXV: Către avva Petru, ucenicul său	162
Cuvîntul XXVI: Cuvinte spuse de avva Petru, ucenicul lui avva Isaia, despre cele auzite de la el	189
Cuvîntul XXVII: Despre îndemnul: „Ia aminte la tine însuți“	196
Cuvîntul XXVIII: Despre ramurile răutății	200
Cuvîntul XXIX: Plîngeri	205
Porunci sau sfaturi ale lui avva Isaia către monahii începători	214
Fragmente din Cuvintele avvei Isaia din Codicele 113, din secolul al XVII-lea, al Colecției patriarhale din Ierusalim	223

ALE CELUI ÎNTRE SFINȚI PĂRINTELUI NOSTRU ISAIA PUSTNICUL DOUĂZECI ȘI NOUĂ DE CUVINTE

CUVÎNTUL I

SFATURI DATE FRAȚILOR AFLAȚI CU EL

1. Cei ce voiți să rămîneți cu mine ascultați pentru Dumnezeu, și fiecare să șadă în chilia sa în frica lui Dumnezeu. Și nu disprețuiți lucrul vostru de mînă pentru porunca lui Dumnezeu. Și nu uitați de meditația voastră și de rugăciunea neîncetată. Și păziți inima voastră de gînduri străine, ca să nu cugetați ceva despre vreun om sau despre vreun lucru al veacului acesta; ci totdeauna cercetați în ce înaintați și siliți-vă să vă îndreptați, rugîndu-l pe Dumnezeu cu osteneala inimii și cu lacrimi ca să vă ierte și să vă păzească în viitor să nu mai cădeți din acestea. În fiecare zi să aveți înaintea ochilor moartea și să vă gîndiți cum veți ieși din trup și cum veți trece peste puterile întunericului care vă vor înfîmpina în văzduh; și cum îi veți răspunde lui Dumnezeu. Privîți neîmpiedicat de mai înainte la înfricoșata Zi a Judecății și a răsplătirii tuturor faptelor și cuvintelor și gîndurilor voastre, „căci toate sînt goale și descoperite ochilor Celui în fața Căruia vom da socoteală“ (Evr. 4, 13).

Fără o mare trebuință, să nu vorbiți în trapeză.³³ Iar la liturghie să nu îndreptați pe vreunul care cîntă, dacă nu va întreba acela ceva.³⁴ În cursul săptămînii, sluijiți în bucătărie în frica lui Dumnezeu, fără să

³³) Sfîntul Pahomie († 348) spune: „Dacă cineva e împins cu grabă să vorbească și să rîdă în locul unde se mânîncă, va lua certare“ (cap. 9, p. G. 40, col. 948). ³⁴⁾ „De se va întîmpla, în timpul cîntării și al rugăciunii sau în timpul citirii, să vorbească sau să rîdă cineva, trebuie să-și dezlege îndată brîul și, avînd capul plecat și mîinile adunate, să fie dus înaintea altarului și să fie certat de egumenul mînăstirii. Același lucru trebuie să se facă în adunarea fraților, cînd în același mod se adună să mânînce“ (Pahomie, p. G. 40, col. 948).

Respect părăsiți meditația voastră.³⁵ Peste tot, să nu intre cineva³⁶ în chilia fratelui său, nici să nu voiți să vă vedeți înainte de ora șase,³⁷ nici să voiți să cunoașteți lucrul de mînă al altora, de a lucrat fratele tău mai bine ca tine sau tu mai bine ca el. Iar, întîlnindu-vă în trecere, să nu vorbiți în desert, nici să nu îndrăzniți orice, ci fiecare să ia aminte, în frica de Dumnezeu, la sine și la lucrul său de mînă și la meditație și la sufletul său în ascuns. Iar cînd se isprăvește liturghia sau cînd vă sculați de la mîncare, nu vă așezați la vorbă lungă,³⁸ nici la cuvinte despre Dumnezeu, nici despre lume, ci fiecare să intre în chilia sa și să-și plîngă păcatele sale. Iar de se ivește trebuința să vorbiți împreună,³⁹ vorbiți foarte puțin, cu smerenie și evlavie, gîndindu-vă că Dumnezeu ia aminte la voi. Nu vă sfădîti între voi și nu vorbiți împotriva cuiva, nici nu judecați pe cineva; nu disprețuiți pe cineva, nu cărtiți împotriva cuiva. Să nu iasă din gura voastră nici o minciună. Să nu voiți să vorbiți sau să auziți ceva din cele ce nu vă folosesc.

2. Să nu lăsați în inimă voastră nici ură, nici pizma împotriva aproapei lui. Nici să nu fie ceva în gura voastră, și altceva în inimă. Căci Dumnezeu nu se lasă înșelat, ci pe toate le vede: și pe cele ascunse, și pe cele arătate. Să nu ascundeți nici un gînd și nici un necaz, nici ovoie și nici o bănuială, ci descoperiți-le, cu toată libertatea, părintelui vostru (duhovnicesc) și siliți-vă cu toată credința să împliniți ceea ce veți auzi de la el.

Vedeți să nu nesocotiți să împliniți sfaturile mele, fiindcă de le veți nesocoti nu vă voi lăsa să rămîneți cu mine. Iar de veți păzi și cele din

³⁵⁾ Ioan Casian († 345), trecînd prin mînăstirile Răsărîtului și Apusului cu prietenul său, Gherman († 390), relatează că numai în chinovile Răsărîtului „frații slujesc pe rînd cu săptămîna în bucătărie și în alte datorii, iar în cele egiptene nu se îngăduie decît unui frate foarte încercat grija bucătăriei, întrucît virtutea acelaia permite și tăria trupului poate împlini această slujire și nu e împiedicat nici de bătrînețe, nici de slăbiciune“ (Casian către Caster, *Despre rînduielile canonice ale chinoviilor*, p. G. 28, col. 860). ³⁶⁾ Colecția cuvintelor și învățăturilor dumnezeiești ale Sfinților Părinți de Dumnezeu purtători, făcută de monahul numit Pavel Everghetinos, din mînăstirea Everghetida, carteia XIII, cap. 13, p. 37 (ed. C-pol, 1861). ³⁷⁾ Paladie (pe la 430) relatează că în muntele Nitriei „pînă la ora 6 (sau la amiază) nu se permite înfilnirea cu nimenea“ (*Istoria lausiacă*, cap. 6, p. G. 34, col. 1019). ³⁸⁾ „Ieșind de la masă, să nu te pornești la vorbă lungă“ (Sf. Pahomie, *op. cit.*, cap. 19). ³⁹⁾ Everghetinos, carteia II, cap. 46, p. 144 (ed. C-pol, 1861).

ascuns, și cele arătate, eu voi da socoteală despre voi lui Dumnezeu. Iar de nu le veți păzi, va cere El socoteală despre negrija mea, ca și despre îndemnul meu. Iar pe cel ce va păzi poruncile mele, în ascuns și la arătare, Stăpînul Dumnezeu îl va păzi de tot răul și-l va acoperi în toată ispita ce va veni asupra lui, în ascuns și la arătare. Vă rog, frații mei, lăsați cele ce le-ați adunat din lume și îngrijîți-vă de mîntuirea voastră, ca să nu fie zadarnică toată viața voastră și să fim făcuți de rușine înaintea lui Dumnezeu și a celor părăsiți pentru El,⁴⁰ și a sfîntilor ce s-au nevoit. Ci socotește că nesfădirea și neplăcuta pătimire și smerenia și tăierea voii tale de la toate în bună cunoștință și neîncrederea în dreptatea ta, ca și privirea continuă la păcatele tale săntăinta virtuții tale. Pentru că odihna și largimea și slava deșartă pierd toată osteneala monahului.

CUVÎNTUL II

DESPRE LEGEA CEA DUPĂ FIRE

1. Nu voiște să nu știți, fraților, că la început, cînd l-a făcut Dumnezeu pe om, l-a lăsat în rai, avînd simîririle sănătoase și stăruind în ceea ce îi era firesc; dar, cînd a ascultat de înșelătorul lui, s-au strămutat toate în ceea ce e contrar firii; atunci, simîririle lui au fost aruncate din slava lor.⁴¹ Dar Domnul nostru a făcut mila Lui cu neamul omenesc pentru multa Lui iubire. Căci Cuvîntul „trup s-a făcut“ (Ioan 1, 14), adică om deplin arată; s-a făcut ca noi „întru toate, afară de păcat“ (Evr. 4, 15),⁴² pînă la a

⁴⁰⁾ Cei care – cu scuza unei vieții dedicate, prin călugărie, lui Dumnezeu – i-au părăsit pe cei față de care aveau datoria să se îngrijească în viață, dar nu și-au împlinit năzuințele ascetice vor fi făcuți de rușine și în fața acestora (*n. tr.*). ⁴¹⁾ Omul se află în normalitatea sa pînă ce a fost în legătură cu Dumnezeu. El a căzut în ceea ce e contrar firii cînd s-a despărțit, prin neascultare, de Dumnezeu. Acestei învățături îi este contrară cea catolică potrivit căreia omul se află, cînd e fără Dumnezeu, în „natura pură“. Iar cînd primește grația (după ea, „creată“), e ridicat într-o stare mai presus de fire. Învățătura din acest text îl consideră pe om testarea lui naturală, cînd e unit cu harul lui Dumnezeu sau cînd trăiește în armonie cu Dumnezeu (*n. tr.*). ⁴²⁾ „Om deplin“ e formula de la Calcedon. Tocmai pentru că n-a luat și păcatul nostru s-a făcut om deplin. Faptul că Fiul lui Dumnezeu se poate face și om deplin e marea taină și

schimba ceea ce e contrar firii în ceea ce e conform firii prin Sfîntul Său trup.⁴³ Și, făcînd milă cu omul, i-a întors iarăși în rai, după ce i-a inviat pe cei ce merg pe urmele Sale și împlinesc poruncile Sale pe care ni le-a arătat nouă, pînă ce vom putea să-i biruim pe cei ce ne-au scos pe noi din slava noastră. Căci El ne-a arătat slujirea sfîntă și legea curată, pe care omul trebuie să le păzească pînă se va statornici în firea în care i-a făcut Dumnezeu.⁴⁴ Deci cel ce voiește să revină la cele ale firii să taie toate voile sale cele după trup, pînă îl statornicește pe om în cele conforme firii. Dorirea cea după fire este dorirea minții și ea nu este fără dorirea lui Dumnezeu; precum nu e nici iubirea celor conforme firii.⁴⁵ De aceea s-a numit Daniel „bărbatul doririlor“ (Dan. 9, 23). Vrăjmașul a schimbat această dorire în poftirea urită a toată necurăția. Rîvna minții este rîvna potrivită firii. Iar fără rîvna spre Dumnezeu nu e propășire. Deci precum s-a scris de Apostol: „Rîvnîți însă darurile cele bune“ (1 Cor. 12, 31). Dar rîvna spre Dumnezeu s-a întors, prin Adam, spre cele contrare firii.⁴⁶ Deci să nu vă dușmăniți unii pe alții și să nu vă pizmuiți și să nu vă mințiți unii pe alții.

2. Dar e proprie minții și mînia potrivită firii. Căci fără mînie nu e nici curăție în om. Mînia aceasta luptă împotriva semințelor semăname ca plăceri înșelătoare de vrăjmașul în trup.⁴⁷ E ceea ce a făcut Fineas, fiul lui

o negrăită prețuire a umanului de către Dumnezeu. Dumnezeu l-a făcut pe om astfel ca să poată să se facă El însuși și om, nu prin schimbarea dumnezeirii Sale. Căci și aceasta ar fi panteism. E taina Persoanei și a caracterului ei de lumină și taină nesfîrșită. Prin aceasta, Subiectul dumnezeiesc poate înlocui subiectul uman. Căci și acesta e lumină și taină nesfîrșită, ca și Subiectul dumnezeiesc. Dar Subiectul dumnezeiesc e și Subiect al firii dumnezeiești infinite (n. tr.).⁴⁸ Prin păcat, omul a căzut în ceea ce e contrar firii (παρὰ φύσιν). Hristos l-a readus pe om la ceea ce e conform firii (κατὰ φύσιν). Dar în nici una dintre aceste două stări nu părăsește total legătura cu firea lui. Fiul lui Dumnezeu, făcîndu-Se om, n-a schimbat umanul, ci l-a readus la autenticitatea lui (n. tr.).⁴⁹ Reducerea omului la cele conforme firii este egală cu reintroducerea lui în raiul comuniunii cu Dumnezeu și în slava sa, care e reflectarea slavei lui Dumnezeu (n. tr.).⁵⁰ Dorirea și iubirea celor proprii firii sunt proprii minții și ele sunt egale cu dorirea și iubirea lui Dumnezeu. E în firea minții omenești să iubească și să dorească pe Dumnezeu (n. tr.).⁵¹ Prin doriri, firea noastră este făcută pentru ceea ce o depășește. Plăcerile trupești o atrag, dimpotrivă, în josul ei (n. tr.).⁵² Se afirmă în acestea apartenența la fire a poftei și a mîniei. Există o

Eleazar, cînd s-a mîniat foarte împotriva bărbatului și femeii, și a început bătaia Domnului de la poporul Lui (Num. 25, 7–8). Dar mînia noastră s-a mutat spre aproapele pentru toate cele neîntelepte și nefolositoare. E proprie minții ura cea contrară răului. Astfel folosind-o, Ilie i-a omorît pe prorocii rușinii (III Regi 18, 40). Asemenea și Samuil a folosit-o împotriva lui Agag, împăratul lui Amalic. Și fără ura împotriva dușmăniei nu se descoperă cînste în suflet, și ura noastră s-a schimbat în pornire împotriva firii, spre a urî pe aproapele și a ne scîrbi de el. Și ura se face cea care alungă toate vietătile. Mintii îi este proprie înălțarea cugetului conform firii față de orice dușmănie. Și cînd a aflat-o pe ea Iov, i-a osindit pe dușmanii săi, zicînd lor: „Cei necinstiți și leneși, lipsiți de orice nume, pe care nu i-am socotit vrednici de turma cîinilor mei“ (Iov 30, 8). Și ni s-a schimbat disprețul asupra dușmanilor și ne-am disprețuit unii pe alții, înțepîndu-ne unii pe alții, și ne-am îndreptățit pe noi însine împotriva aproapelui. Și din pricina disprețuirii lui Dumnezeu ne facem dușmani ai oamenilor. Astfel, din cele create împreună cu omul, cînd a mîncat din neascultare, ele i s-au preschimbat în cele rele. Să ne silim deci, iubiților, să înțelegem cele ce ni le-a arătat nouă Domnul nostru Iisus Hristos în sfîntul Său trup. Căci e sfînt și locuiește în sfînti. Să ne îngrijim deci de noi însine, ca să plăcem lui Dumnezeu, săvîrșind după putere faptele noastre, și să facem mădularele noastre să se potrivească firii, ca să aflăm milă în ceasul ispitei la Cel ce are să vină pentru toată lumea (Lc. 21, 26), cerînd totdeauna bunătatea Sa, ca să se unească ajutorul Său cu smerenia noastră: ca să ne mîntuiască pe noi de vrăjmașii noștri. Că ale Sale sînt puterea și ajutorul și stăpînirea în vecii vecilor. Amin.

poftă (o dorire) proprie firii și una contrară acesteia. La fel, o mînie (o iuțime) proprie firii și una contrară. Altfel, firea omenească ar fi pur pasivă, indiferentă, o mortăciune. Prin poftă și iuțimea potrivite firii, firea crește, se depășește din Dumnezeu. Prin minte, se curățește firea de ceea ce nu se cuvine. Prin mînia conformă firii proprie minții, aceasta luptă împotriva diavolului sau a semințelor semăname de el în trupul omului ca plăceri înșelătoare (n. tr.).

1. Înainte de orice, avem nevoie de smerita cugetare; să fim totdeauna gata, la orice cuvînt pe care-l auzim sau la orice lucru, să spunem: iartă! Căci prin smerita cugetare se strică toate ale vrăjmașului.⁴⁸ Nu te măsura pe tine încă nici o faptă a ta,⁴⁹ ca să fii netulburat în gîndurile tale. Să ai fața ta tristă, dar blîndă cu oamenii străini, ca frica de Dumnezeu să locuiască în tine.⁵⁰ De pleci la drum cu frații, depărtează-te puțin de ei, ca să tacă.⁵¹ Și, mergînd, să nu privești aci și acolo, ci meditează în cugetarea ta sau roagă-te lui Dumnezeu în inima ta.⁵² Iar în locul, în casa în care te oprești nu fi cu îndrăzneală, ci fii cu sfială în toate.

La ceea ce ți se pune pe masă, întinde mîna ta când ești silit să mănînci.⁵³ De ești mai tînăr, să nu îndrăznești să întinzi mîna și să bagi în gură. Iar în locul unde ai să dormi să nu te acoperi sub același acoperămînt cu altul. Și fă multe rugăciuni în inima ta, înainte de a te culca. Și de ai ostenit pe drum și voiești să fii uns cu puțin untdelemn pentru osteneala drumului, lasă-ți numai picioarele, rușinîndu-te să te descoperi fără vreo trebuință sau boală. Iar șezînd tu în chilia ta, de va veni vreun frate străin la tine, fă cu el și tu aşa: unge-i picioarele lui și spune-i lui: fă iubire și ia puțin untdelemn și folosește-l.⁵⁴ Iar de nu vrea să primească, după ce s-a odihnit nu-l sili. Dar de este bâtrîn, bogat în făptuire, silește-l ca să-l ungi pe el întreg. Iar de șezi la masă (la trapeză) cu frații, de ești mai tînăr, nu spune

⁴⁸⁾ Se citează la această notă din mai mulți Părinți duhovnicești: „Fii gata, la orice cuvînt pe care-l auzi, să spui: «Iartă-mă», pentru că smerita cugetare aruncă toate ale vrăjmașului“ (Antonie cel Mare, can. 72). ⁴⁹⁾ „Nu te mîndri pentru faptele tale, oricare ar fi ele.“ „Nu te măsura“ la ce înălțime ai ajuns după orice faptă.

⁵⁰⁾ „Să fie fața ta neîncetată tristă, afară de cazul când te cercetează oameni străini. Atunci, primește-i cu față veselă, ca să locuiască în tine frica de Dumnezeu“ (Everghetinos, carteia I, Sentința 42, p. 160). ⁵¹⁾ „Când călătoresc cu frații, depărtează-te puțin de ei, ca să păstrezi tacerea“ (Antonie cel Mare, can. 75). ⁵²⁾ „Când călătoresc, nu căuta nici la dreapta, nici la stînga, ci repetă psalmii și roagă-te în minte lui Dumnezeu în tot locul unde te află și nu te amesteca cu încredere cu locuitorii lui“ (idem, can. 76). ⁵³⁾ „Nu întinde îndată mîna ta spre cele ce ți se pun înainte, spre mîncare“ (idem, can. 77). ⁵⁴⁾ Smerenia și înfrînarea înseamnă și o delicată politețe.

minții „nu mîncă“, ci adu-ți aminte de păcatele tale, ca să nu mănînci cu plăcere, și întinde mîna ta numai înaintea ta. Și, de este ceva înaintea altuia, să nu întinzi mîna ta la aceea. Hainele tale să-ți acopere picioarele, și genunchii tăi să fie uniți între ei.

Iar când cei ce mănîncă sunt străini, dă-le lor cele de trebuință cu o privire veselă și, când încetează să mănînce, spune-le lor a doua și a treia oară: „Fă iubire și mai ia puțin.“⁵⁵ Iar când mănînci, să nu ridici fața spre aproapele⁵⁶ și să nu grăiești cuvînt deșert.⁵⁷ Și să nu întinzi mîna ta spre ceva, arătînd că o voiești, fără să spui: „Binecuvîntează.“⁵⁸ Și, bînd apă, să nu lași gîtlejul tău să gîlgîie, asemenea oamenilor din lume. Șezînd tu cu frații, de-ți vine vreo flegmă, să nu o scuipî înaintea lor, ci ridică-te și o aruncă astfel afară. Nici să nu-ți întinzi trupul în văzul oamenilor. De te încearcă vreun gînd neserios, să nu deschizi gura; și va pleca de la tine. Să nu deschizi gura rîzînd. Căci aceasta înseamnă lipsă de sfială. Să nu poftești ceva apropiat, privindu-l: fie haină, fie brîu, fie culion. Și să nu-ți împlinești pofta, făcîndu-ți ceva asemănător. De-ți procuri vreo carte, să nu o înfrumusețezi cu vreo podoabă. Căci aceasta este o patimă.

2. De greșești ceva, nu minți din rușine, ci fă metanie, zicînd: „Iartă-mă!“ Și greșeala trece. De-ți spune cineva un cuvînt aspru, să nu-ți înalțî inima, căci mînia lui Dumnezeu nu întîrzie. De ești mustrat de cineva pentru vreun lucru, nu te aprinde, ci pune metanie, zicînd: „Iartă-mă, că nu voi mai face“, fie că știi că ai făcut acel lucru, fie că nu știi. Căci toate acestea sunt propășire pentru cel tînăr. De faci lucrul tău de mînă, nu te mîndri, ci fă-l în frica de Dumnezeu, ca să nu păcătuiești prin neștiință. Când te învață cineva despre orice lucru de mînă, spune-i celui ce te învață, fără să te rușinezi de a-i spune în continuare: „Fă iubire și vezi de e bun sau nu.“ De te cheamă vreun frate când ești la lucrul de mînă al tău, silește-te să vezi ce voiește și fă-l pe acela cu el, lăsînd lucrul tău. De încetezi să mănînci, intră în chilia ta și fă-ți lucrarea și nu ședea vorbind cu cei ce nu te folosesc.

⁵⁵⁾ Poftește-i cu stăruință pe străini să se servească la masă. ⁵⁶⁾ Să nu-ți ridici spre aproapele tău față când mănînci, ca să nu vadă pofta mîncării oglindită pe ea (n. tr.).

⁵⁷⁾ Să nu grăiești lucruri glumești sau fără rost când mănînci, în care să se vadă placerea produsă de mîncare (n. tr.). ⁵⁸⁾ Așteaptă totdeauna să fii îmbiat. Se dau, precum se vede, sfaturi concrete despre felul cum trebuie practicată smerita cugetare (n. tr.).

Respect p De sănt bătrîni care-ți grăiesc cuvîntul lui Dumnezeu, întreabă-l pe avva al tău: „Rămîn să aud, sau să intru în chilie?“ Și fă ceea ce-ți va spune. De voiești să mergi la un lucru străin, spune-i lui unde voiești să mergi, ce trebuință ai de aceasta. Și, dacă-ți spune ce să faci, nu adăuga ceva, nici nu-l micșora. De afli cuvinte din afară, nu le spune pe ele altuia. Căci, de le vei păzî în urechile tale, nu va greși limba ta.⁵⁹ De voiești să se împlinească un lucru, iar cel cu care locuiești nu voiește să se împlinească, lasă-i lui voia ta, ca să nu se nască o ceartă și să se supere.

3. Cînd voiești să locuiești cu un frate în chip trecător, să nu-i porunciști în vreun lucru oarecare și să nu voiești să fii capul lui. De locuiești cu frații, să nu voiești să te măsori și tu cu ei în cuvîntul lor. De-ți vor porunciștie un lucru pe care nu-l voiești, luptă cu voia ta pînă ce-l vei face, ca să nu-i superi și să-i pierzi prin descurajare; și ca să ai locuirea pașnică cu ei. De locuiești cu un frate și-i spui că voiești ceva, spune-i lui: „Dar voi face ce voiești.“ Și dacă, spunîndu-i ce voiai să faci, îi ceri o hotărîre, fă ceea ce găsește el de bine, cu frica lui Dumnezeu. De locuiți împreună și lucrul ce-ți-l cere este trecător, fă-l. De sănteți mai mulți, faceți-l împreună și nu-ți cruța trupul, ținînd seama de conștiința tuturor. Cînd te scoli în fiecare zi dimineața, înainte de a te apuca de lucrul de mînă, cugetă la cuvintele lui Dumnezeu. Iar de este ceva de făcut înainte, fie patul, fie de spălat niscai vase, fie orice alt lucru, fă aceea cu toată sîrguința, fără zăbavă. De este un lucru care aduce plată, să-l faci împreună cu fratele tău și să nu-l nedreptășești pe el. Iar dacă lucrul este mic, și unul spune altuia: „Pleacă, frate, vezi-ți de lucrul tău, eu îl fac pe acesta singur“, ascultă-i: cel ce ascultă este cel mare. De este la tine un frate străin, fă cu bucurie lucrul care trebuie și, plecînd el, fă-l de asemenea. Primește-l cu bunăvoieță și cu frica lui Dumnezeu, ca să nu-i fie vizita spre pagubă. Păzește-te să nu-l întrebi lucruri care nu-ți sănt spre folos, ci fă-l să se roage. Iar cînd șade la tine întreabă-l: „Cum te afli?“ și mulțumește-te cu acest cuvînt. Și apoi dă-i o carte, ca s-o citească și să cugete la cele din ea. Iar de vine după o osteneală, lasă-l să se odihnească și spală-i picioarele. Iar de-ți aduce cuvinte necuvenite, roagă-l cu iubire, spunîndu-i: „Iartă-mă, că sănt slăbit

⁵⁹⁾ Cînd vei căuta să spui altora cuvintele spuse ţie, limba ta poate greși, spunîndu-le altfel de cum le-ai auzit.

și nu pot să le port.“ Iar de e slăbit și hainele-i sănt murdare, spală-i-le. Iar de-i lipsește ceva și hainele-i sănt rupte, coase-i-le. Iar de este drumeț și ai la tine nîscăi credincioși, nu-l pune mai presus de ei, dar fă milă cu el din iubirea lui Dumnezeu. Iar de este un frate în trecere pe la tine, pentru Dumnezeu, și-ți cere odihnă, să nu-ți întorci fața de la el, ci primește-l cu bucurie împreună cu credincioșii care se află la tine. Și de este sărac, nu-l trimite fără nimic, ci dă-i lui din binecuvîntarea ce-ți s-a dat tie de la Dumnezeu, odată ce cunoști că cele ce le ai nu sănt ale tale, ci dar de la Dumnezeu.⁶⁰ Dacă un frate îmbie ceva, nu-l deschide ca să afli ce are în el. Dar dacă arată foarte prețios ceea ce-ți se îmbie, spune-i lui: „Dă-mi să văd ce este în el.“

De pleci pe o cale spre casa cuiva, și cel din ea ieșe și te lasă singur, să nu ridici fața ta ca să cunoști cele aflate în casa lui. Și să nu deschizi ceva din ea, nici vreo ușă, nici vreun vas, nici vreo carte. Dar spune-i celui ce ieșe: „Dă-mi să fac vreun lucru.“ Și ceea ce-ți dă, fă fără greutate. Să nu lauzi cele ce nu le-ai cunoscut, iar despre cele ce le-ai cunoscut să nu vorbești ca și cînd le-ai văzut. Să nu osîndești pe cineva pentru chipul lui. De dai de apă sau de ceva de trebuință, să nu te arăți nepăsător, ci gîndește-te la Dumnezeu că a avut grijă de tine. De te scoli în chilia ta ca să-ți faci slujba, nu rămîne nepăsător sau în negrijă și în loc să-L cinstești pe Dumnezeu să te afli uitînd de Dumnezeu, ci rămîni în frica lui Dumnezeu. Nu te răzima de perete și nu-ți înmuia picioarele, răzimîndu-te într-unul și ușurînd pe celălalt, precum cei fără de minte. Trezește inima ta să nu caute la voile tale, ca Dumnezeu să-ți primească jertfa. De cîntăți împreună, fiecare dintre voi să-și facă rugăciunea lui. Iar de este cu voi un străin, rugați-l cu iubire să-și facă rugăciunile lui. Spuneți-i aceasta lui pînă la a doua și a treia oară, fără ceartă. În ceasul aducerii darului tău, spune gîndurilor tale, simțirilor tale să stăruie în frica lui Dumnezeu, ca să te învrednicești de Taine și să te vindece pe tine Domnul. Vezi să nu-ți lași trupul fără curăție și să te fure slava deșartă. Iar cel mai tînăr să se lase în toată lipsa de frumusețe a trupului. Căci aceasta e în folosul lui.⁶¹

⁶⁰⁾ Toate le avem de la Dumnezeu în dar. Iar ceea ce primește fiecare nu primește în exclusivitate, ci ca să facă parte de aceea și altora. Toate le are fiecare pentru el, dar și pentru alții, ca să crească oamenii și în iubire între ei. ⁶¹⁾ Cel tînăr să nu se gătească,